Broj 15
jul - septembar 2015.

inter
Institute for Territorial Economic Development
Policy Research | Assessment | Evaluation | Development

Newsletter

PROMOCIJA I UNAPREĐENJE ODRŽIVOG DRUŠTVENO-EKONOMSKOG TERITORIJALNOG RAZVOJA U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

U OVOM BROJU:

AEBSCR - Centar za Balkan Asocijacije evropskih graničnih regiona

Planinska trka Gazivode - Mokra Gora

InTER vesti

Poglavlje 22 ima dvostruki značaj i značenje: važno je samo po sebi, jer se kroz pregovore o ovom Poglavlju mora dokazati da smo u stanju da uspostavimo dovoljne, sposobne i dobre kapacitete za korišćenje Kohezione politike EU.

POGLAVLJE 22 – MESTO U PREGOVORIMA, ZNAČAJ ZA SRBIJU

Autor: Prof.dr Tanja Miščević, Šef pregovaračkog tima za pregovore Republike Srbije sa EU

Poglavlje 22, Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata, nije samo jedno od poglavlja u pregovorima Srbije o članstvu u EU. Ono ima dvostruki značaj i značenje: važno je samo po sebi, jer se kroz pregovore o ovom Poglavlju mora dokazati da smo u stanju da uspostavimo dovoljne, sposobne i dobre kapacitete za korišćenje Kohezione politike EU. Kroz pregovore u ovom poglavlju Srbija će se tako pripremti da bude ravnopravni učesnik Kohezione polititike Unije, kao sve ostale države članice.

Međutim, ne manje je važna uloga koju ima horizontalno, jer se upravo ovde nalazi veza sa svim ostalim pregovaračkim poglavljima. Zapravo, njegov značaj je u njegovoj suštini koja podrazumeva korišćenje različitih fondova EU nakon stupanja u članstvo (prema nekim procenama osam do deset puta više sredstava nego što nam je dostupno u ovom momentu), ali i povratni, uzajamni uticaj svakog drugog poglavlja jer se tako definiše strateški okvir svih drugih javnih politika i oblasti za korišćenje ovih sredstava.

Koheziona politika EU je jedna od najstarijih i finansijski najizdašnijih politika Evropske unije. Njena svrha je da ublaži razliku u stepenu ekonomskog i društvenog razvoja unutar Unije uz unapređenje konkurentnosti država članica kao i Unije u celini. Za sprovođenje politike kohezije predviđeno je više od trećine ukupnog budžeta EU (preciznije, oko 36%, što je približno 350 milijardi evra). Fondovi iz kojih se finansira Koheziona politika su Evropski fond za regionalni razvoj, Evropski socijalni fond i Kohezioni fond. Prva dva se nazivaju strukturnim fondovima. Evropska komisija raspoređuje fondove prema ciljevima: 1) konvergencija – smanjivanje razlika u razvijenosti regiona (82% sredstava); 2) unapređenje regionalne konkurentnosti i zapošljavanja (15% sredstava); 3) evropska prekogranična i transregionalna saradnja (3% sredstava).

Zanimljivo je da nema zahteva pravnog okvira u ovoj oblasti, odnosno ne postoji nikakav poseban acquis, pravna tekovina EU, sa kojom se treba usklađivati, već procedure i strukture koje se moraju graditi. Postojeće strukture koje ima Srbija za korišćenje IPA nije dovoljno samo "preslikati" u buduće strukture za korišćenje Kohezione politike. Najpre je potrebno precizno razmeti nadležnosti tela koja će vršiti programiranje i monitoring sprovođenja sredstava iz strukturnih fondova, a zatim kreirati takva tela, ili raditi na razvoju postojećih sa jasnim zaduženjima. Veoma je važno imati na umu da je neophodno ukljuti u fazu programiranja, ali

ne nužno u upravljanje fondovima i sredstvima i neke druge, posebno socijalne partnere u programiranje, kao što je slučaj u korišćenju ESF (*effective partnership*). Teško je odrediti koliko je administrativni aparat, koliko precizno ljudi je potrebno za korišćenje sredstava iz EU fondova, jer ne možemo precizno da odredimo datum pristupanja, od čega zavisi tempo izgradnje kapaciteta. Prema oceni DG Regio tokom skrininga, naši administrativni kapaciteti su već sada bolji nego kod nekih država članica, ali to ne treba da nas uspava već naprotiv, mora se raditi na njihovom jačanju.

Sem preciznog određivanja mesta i nadležnosti potrebnih institucija, posebno njihovih adminsitrativnih kapaciteta, ima još nekoliko pitanja koja će biti izazov tokom pregovora u Poglavlju 22. Osnovno pitanje je potreba konsolidovanja strateškog okvira, iz kojeg proizilaze višegodišnji programi – zapravo, reč je o potrebi definisanja opšte strategije razvoja Srbije, koja bi definisala opšte pravce razvoja Srbije. Neki od elemenata ove strategije su strateški principi Ekonomskog programa razvoja, koji su prvi put predstavljeni prošle godine, i sada je u pripremi nova verzija EPR za 2016. godinu.

Drugi važan izazov jeste kako ispregovarati veličinu *Serbian Envelop* – koliko sredstava ćemo moći da koristimo iz fondova EU nakon stupanja u članstvo. Ovaj obim sredstava se uobičajeno računa prema GDP države koja pregovara članstvo, ali koji se beleži par godina pre stupanja u članstvo (u našem slučaju, svakako će to biti 2016, 2017, 2018). Time se, zapravo, daje ocena koliki su kapaciteti za finansijsku absorpciju u državi. Dakle, povećanje GDP u narednim godinama je preduslov većeg korišćenja sredstava nakon stupanja u članstvo.

Novi izazov u vidu merila za zatvaranje pregovora u poglavlju 22, koje nije postojalo tokom pregovora sa Hrvatskom, ali se pojavljuje u pregovorima sa Turskom, jeste usmerenost na uravnoteženi regionalni razvoj države kandidata. Naime, kao uslov za zatvaranje pregovora u ovom poglavlju pojavljuje se ocena nacionalne politike za smanjenje regionalnih dispariteta, koja mora u svom sadržaju definisati metodologiju i instrumente za praćenje postojećih dispariteta, kao i razviti indikatore za prevazilaženje neuravnoteženosti koje će regione dovesti do nacionalnog proseka, a time pomoći postizanju opšteg, evropskog.

Tek izradom strateških dokumenata, pripremljenim projektima, osiguravanjem odgovarajućih administrativnih kapaciteta, postizanjem dobrih rezultata u sprovođenju IPA programa, kao i utvrđivanjem statističkih regiona prema Eurostatu, možemo tvrditi da je postavljena dobra osnova za kvalitetno korištenje fondova Unije, i uspešno pregovaranje u poglavlju 22. ■

AEBR Centar za Balkan Asocijacije evropskih graničnih regiona - Mreža mladih lidera za prekograničnu saradnju

Autor: Ana Nikolov, MSc

Još od početka formiranja EU velika pažnja se posvećivala prekograničnoj saradnji. Glavni razlog tome je zavisnost održivosti EU od intenziteta i kvalteta saradnje susednih zemalja na državnom, regionalnom i lokalnom nivou. Ako uzmemo u obzir činjenicu da procenat stanovnika koji živi u prekograničnim područjima EU inosi 37.5% ukupnog stanovništva EU, postaje jasno zašto se prekograničnoj saradnji pridaje veliki značaj. Prekogranična saradnja predstavlja jedan od krucijalnih faktora koji utiču na ostvarivanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije unutar Evrope, posebno u odnosu na granice između novih i starih zemlja članica, između novih članica, kao i između novih članica Evropske unije i susedskih zemalja. Prekogranična saradnja se može definisati kao akcija usmerena ka izgradnji dobrih susedskih odnosa, veza i interakcija. To je stalni proces suzbijanja nepoverenja i predrasuda, i jačanja poverenja u prekogranični region. Pomaže povećanju razumevanja i tolerancije između susednih država, jačanju regionalnog indentiteta i povećanju ekonomske privlačnosti regiona što ima značajan efekat na kvalitet života stanovništva sa obe strane granice. Takođe, igra suštinsku ulogu u nacionalnom i internacionalnom razvoju, toleranciji i harmonizaciji odnosa između kultura. Pokretanje ili razvoj prekograničnih odnosa ovisi o povoljnoj geografskoj konfiguraciji, postojanju nekoliko graničnih prelaza i tradiciji saradnje, čak i neformalne. Bez obzira na opšti kontekst, osnovni uslov uspešne prekogranične saradnje je uključenje stanovnika. Uspeh Evrorgiona duž evropskih granica može se jedino objasniti jakom željom za saradnjom, ne samo između političkih nego i socio-ekonomskih institucija, kao i velikim udelom stanovnika. Na drugom mestu, temelji postavljeni prekograničnom saradnjom polako deluju kao pokretač mnogim područjima. Saradnja podstiče razvoj međusobnog razumevanja stanovnika i pruža im mogućnost zbližavanja sa evropskim institucijama i velikim brojem programa za pomoć. Međunarodna saradnja, razumevanje i dogovori stanovnika, temelji su stabilnosti i mira, srazmernog razvoja, te uglavnom dolaze od pojedinaca koji sarađuju sa susedima, kao i institucija koje direktno predstavljaju i govore u ime njihovih potreba. Prekogranična saradnja se pokazala nezamenjivom u budućem razvoju i efikasnoj integraciji jedinstvene Evrope, kroz političko, etničko, socijalno i kulturno udruživanje.

aebr
ASSOCIATION OF EUROPEAN BORDER REGIONS
ASOCIJACIJA EVROPSKIH POGRANIČNIH REGIONA
CENTER FOR BALKANS | CENTAR ZA BALKAN

Prihvatanjem izazova prekogranične saradnje, područja prestaju biti isključivo lokalni interesi i pružena im je mogućnost sklapanja povoljnih privrednih i društvenih sporazuma. Granice na taj način preuzimaju ulogu samo administrativnih razgraničenja, a dugoročno gledajući, periferni regioni pojedinačnih država mogu samo profitirati.

Iako se danas na području Balkana suočavamo sa brojnim problemima pri realizaciji prekogranične saradnje, u poslednjih desetak godina učinjeni su značajni koraci koji ukazuju na to da je prekogranična saradnja u razvojnom uzletu i da se sve više prihvata u političkim, socijalnim i privrednim krugovima Balkana kao jedan od ključnih instrumenata za podsticanje razvoja zaostalih

graničnih područja. Vidljivo je da kapacitet za promene i inovacije, u oblasti prekogranične saradnje, na lokalnom i regionalnom nivou sve više raste, jedan od indikatora su svakako osnovani euroregioni na graničnim područjima kao što su npr.: DKMT, Nišava, Drina, i dr. Svakako mi smo još u začetku razvoja evroregiona, gde se projekti saradnje realizuju sporadično bez kontinuiteta što je veliki nedostatak koji treba prevazići ako želimo da podstaknemo razvoj zaostalih graničnih područja i ostvarimo dobru kontinuiranu saradnju sa susedima. U tu svrhu uspostavljen je u maju 2014 godine AEBR centar za Balkan sa glavnom misijom da osnaži postojeće i da pruži podršku pri formiranju novih evroregiona na Balkanu. Zarad ispunjenja postavljene misije AEBR centar za Balkan radi na implementaciji sledećih zadataka: osnaživanje evroregione za sprovođenje programa i projekata, podizanje kapaciteta za evroregiona za organizaciju događaja koji se bave prekograničnim problemima, podrška lokalnim samoupravama pri rešavanju prekograničnih problema i planiranju prekograničnih aktivnosti, uspostavljanje i upravljanje platformom za razmenu prekograničnih iskustava u cilju identifikovanja i koordinacije zajedničkih interesa evroregiona i lokalnih samouprava, jačanje svesti građanja o vrednostima i mogućnostima evroregiona i prekogranične saradnje, sprovođenje analiza i studija o problemima i mogućnostima evroregiona kao i izradu strateških prekograničnih studija. Kao poseban i najvažniji zadatak AEBR centar za Balkan je dobio prilikom ovogodišnjeg Omladinskog foruma a to je da radi na osnaživanju mladih lidera za prekograničnu saradnju.

Asocijacija evropskih graničnih regiona (AEBR) i Centralno-evropska služba za prekogranične inicijative na Balkanu (CESCI Balkans), uz podršku Pokrajinskog sekretarijata za međuregionalnu saradnju i lokalnu samoupravu, organizovali su od 7. do 11. septembra VII AEBR Omladinski forum u Novom Sadu pod nazivom "Mladi kao pokretačka snaga Evropske Unije". Forum se realizovao kroz dikusioni forum, seminare, okrugli sto, radionice i video konferenciju sa preko 60 mladih učesnika, i još toliko zvanica koje su prepoznale ovaj događaj kao važan za jačanje evropskih integracija. Otvaranju su prisustvovalii i: Ištvan Pastor, Predsednik Skupštine AP Vojvodine, Sanda Šimić pomoćnik direktora Kancelarije za evropske integracije Vlade Republike Srbije, Branislav Bugarski, Pokrajinski sekretar za međuregionalnu saradnju i lokalnu samoupravu, Prof. dr Pavle Sekeruš, prorektor Univerziteta u Novom Sadu za nauku i međunarodnu saradnju naučnoistraživački i umetnički rad, Patricia Abafi u ime Levente Mađar, državnog sekretara za ekonomsku diplomatiju Mađarske, Đula Očkai, generalni sekretar za CESCI Mađarsku, Martin Đilermo Ramirez, AEBR generalni sekretar, Johanes Moisio predsedavajući AEBR radne grupe za eksterne granice i drugi. Tom prilikom lansirana je i AEBR mreža mladih lidera za prekograničnu saradnju koja će u budućnosti raditi u okviru sledećih radnih grupa: RG za zaštitu životne sredine, RG za ekonomski razvoj, RG za prostorne analize i teritorijalnu koheziju, RG za kulturni diverzitet i kulturni identitet, RG za mir i razrešenje konflikata i RG za jednakost polova. Sedište Mreže je uspostavljeno u Novom Sadu u sinergiji sa CESCI Balkans kancelarijom koja je ovom prilikom svečano otvorena. Aktivnosti mreže će se sprovoditi kroz AEBR centar za Balkan. ■

Planinska trka Gazivode - Mokra Gora organizovana u okviru Projekta "Penjanje na Berim - usudi se da zamisliš"

U okviru projekta "Penjanje na Berim - usudi se da zamisliš" koji se finansira u okviru fonda Ambasade Finske, a koji je podržan i od strane PPSE/Swisscontact i USAID Empower, u subotu 10. oktobra 2015. godine održana je Planinska trka: Gazivode - Mokra Gora u organizaciji Outdoor In, Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj - InTER, Sportskog kluba "Alti" i opštine Zubin Potok.

Manifestaciji je prisustvovala ambasadorka Finske Anne Huhtamäki zajedno sa svojom saradnicom Jehonom Ademaj, predstavnica PPSE Ivana Božić, kao i visoki zvaničnici opštine Zubin Potok na čelu sa predsednikom opštine Stevanom Vulovićem. ■

InTER učestvovao na VII Omladinskom forumu u Novom Sadu na temu "Mladi kao pokretačka snaga Evropske unije"

InTER je učestvovao na VII Omladinskom forumu na temu "Mladi kao pokretačka snaga Evropske unije", u organizaciji Asocijacije evropskih pograničnih regiona (AEBR), Centralnoevropske službe za prekogranične inicijative na Balkanu (CESCI) i Pokrajinskog sekretarijata za međuregionalnu saradnju i lokalnu samoupravu, koji se održao u periodu od 7-11. septembra 2015. godine u Novom Sadu. U okviru foruma održane su brojne prezentacije i diskusije sa ciljem podizanja svesti mladih o značaju i mogućnostima procesa pridruživanja i umrežavanja mladih iz cele Evrope radi pokretanja novih prekograničnih inicijativa i projekata. InTER je kroz prezentaciju realizovanog projekta prekogranične saradnje "Prekogranični ekonomski razvoj Crne Gore i BiH" u okviru tematske grupe "Nova generacija i održivi razvoj Evropske unije", upoznao učesnike sa organizacijom i oblašću delovanja, kao i sa konceptom za uspešnu prekograničnu saradnju. ■

Radionica za sektorske organizacije civilnog društva "Ka boljim organizacionim kapacitetima"

U periodu od 17-18. septembra 2015. godine, u Novom Sadu, održana je radionica za sektorske organizacije civilnog društva pod nazivom "Ka boljim organizacionim kapacitetima". Radionicu su organizovale Kancelarija za evropske integracije (SEIO) i Tehnička podrška organizacijama civilnog društva (TACSO).

Ciljevi radionice su bili da se utvrde prioritetne zajedničke potrebe za organizacionim razvojem SEKO organizacija, da se unapredi saradnja među svim učesnicima i da se napravi nacrt plana aktivnosti za period do kraja 2016. godine. InTER je imao predstavnika u okviru grupe SEKO za konkurentnost. Grupa SEKO za konkurentnost je u okviru radionice prezentovala predlog plana organizacionog razvoja SEKO organizacija za narednu godinu. ■

BIBLIOTEKA

Istraživanje Razvoj turizma u Ibarskom Kolašinu

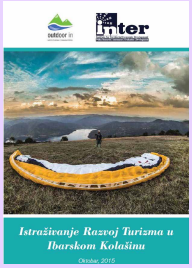

Istraživanje o razvoju turizma u Ibarskom Kolašinu (Zubin Potok) je sproveo Institut za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) u saradnji sa Outdoor In. Istraživanje pokazuje analizu preferencija turista koji posećuju Ibarski Kolašin u potrazi za atraktivnim sadržajima u aktivnom turizmu. Istraživanje je objavljeno na srpskom, albanskom i engleskom jeziku a prevod i štampanje ove publikacije je finansirao švajcarski projekat PPSE/Swisscontact.

Istraživanje je urađeno na srpskom, engleskom i albanskom jeziku i može se naći na web stranici InTER-a.
www.regionalnirazvoj.org

Analiza Izveštaja Evropske komisije o napretku prema pitanjima od značaja za teritorijalni razvoj

Institut za teritorijalni ekonomski razvoj je uradio komparativnu analizu Izveštaja o napretku zemalja Zapadnog Balkana (bez Turske) na teme od značaja za teritorijalni razvoj kao polja delovanja naše organizacije. S tim u vezi analizirali smo delove izveštaja koji se bave ispunjavanja političkih i ekonomskih kriterijuma, a takođe smo se osvrnuli i na poglavlja koja se bave pitanjima od posebnog značaja na teritorijalni razvoj: 8. Politika konkurentnosti, 11. Poljoprivreda i ruralni razvoj, 20. Preduzetništvo i industrijska politika i 22. Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata.

Analiza je urađena na srpskom jeziku i može se naći na web stranici InTER-a.
www.regionalnirazvoj.org

InTER Newsletter, br. 15, jul - septembar 2015.
InTER
Vlajkovićeva 29, Beograd
Kolašinskih kneževa bb, Zubin Potok
e-mail: office@regionalnirazvoj.org
web: www.regionalnirazvoj.org